

The Gleaner

Vol 13 (1976)

Ελληνικά βιβλία και χειρόγραφα σ' ένα μοναστήρι της βόρειας Μολδαβίας

Γιάννης Καράς

doi: [10.12681/er.9137](https://doi.org/10.12681/er.9137)

Copyright © 2016, Γιάννης Καράς

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Καράς Γ. (2016). Ελληνικά βιβλία και χειρόγραφα σ' ένα μοναστήρι της βόρειας Μολδαβίας. *The Gleaner*, 13, 78–87. <https://doi.org/10.12681/er.9137>

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ Σ' ΕΝΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ

Μιά τελευταία επίσκεψη στὰ περίφημα, μεσαιωνικῆς τέχνης, μοναστήρια τῆς Βόρειας Μολδαβίας, στὴ Ρουμανία καὶ ἡ σύντομη παραμονή μου στὸ ἱστορικὸ μοναστήρι τοῦ Νεάμτς (Neamt), μοῦ ἔδωσαν τὴ δυνατότητα νὰ γνωρίσω μεγάλης ἀξίας, γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ, πνευματικὰ κειμήλια.

Μὲ τὴν ἀμέριστη βοήθεια τοῦ τότε ἡγούμενου τῆς μονῆς καὶ σήμερα ἐπίσκοπου Ὀλτένιας, Νέστωρος Βορνιτσέσκου (Nestor Vornicescu), ἐνὸς ἀνθρώπου μὲ ἐξαιρετικὴ πνευματικὴ καλλιέργεια, ἀλλὰ καὶ τῶν μοναχῶν, μπόρεσα νὰ περιδιαβάσω τὴν ὠραία καὶ σὲ καλὴ κατάσταση διατηρημένη βιβλιοθήκη τῆς μονῆς καὶ νὰ θαυμάσω τὸν πλοῦτο της. Διαφυλάσσονται ἐκεῖ πολλὰ ἑλληνικὰ βιβλία καὶ χειρόγραφα —ἐνδειξὴ τῶν στενῶν σχέσεων τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ κέντρου¹ μὲ τὸν ἑλληνισμό. Ἐξάλλου ἡ μονὴ βρίσκεται κοντὰ στὸ Ἴασι, τὴ ρουμανικὴ αὐτὴ πόλη ποὺ κατέχει ξεχωριστὴ θέση στὴ νεώτερη ἑλληνικὴ ἱστορία. Ἀπὸ τὸ 1639 καὶ ὡς τὸ 1820 λειτούργησε ἐκεῖ, μὲ ὀρισμένες μικρότερες εἴτε μεγαλύτερες διακοπές, ἑλληνικὸ τυπογραφεῖο² καὶ ἀπ' τὸν 15ο αἰῶνα ἔχουμε στὴ μονὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, στὸ Ἴασι, σχολεῖο ὅπου, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ρουμανικὰ καὶ τὰ σλαβικὰ, διδάσκονταν καὶ τὰ ἑλληνικά³, ἐνῶ ἡ γνωστὴ Ἀκαδημία τοῦ Ἰασίου χρονολογεῖται ἀπ' τὸ 1844, τὴν ἐποχὴ τοῦ ἡγεμόνα Βασίλε Λούπου⁴.

Ἐνδειξὴ λοιπὸν τῆς συνέχειας τῆς ἑλληνικῆς παρουσίας, τῆς πα-

1. Γιὰ τὸ ἱστορικὸ τῆς μονῆς βλ. Norcis Cretulescu, *Istoria Monastirii Neamt*.

2. Constantin Erbiceanu, *Discurs rostit la Iasi in anul 1885*, p. 22.

3. Xenopol - Erbiceanu, *Serbarea*

scolara de la Iasi, 1885, p. 19.

4. Ariadna Camariano - Cioran, *Les Academies Princières de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs* Thessaloniki 1974, pp. 84 - 121.

ρουσίας, τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, στή μολδαβική αὐτὴ γωνιά, ἀποτελεῖ καὶ ἡ βιβλιοθήκη τῆς μονῆς τοῦ Νεάμτς.

Στὴ μονὴ αὐτὴ διαφυλάσσονται 548 χειρόγραφα μεταξύ τῶν ὁποίων 38 ἑλληνικά (τὰ ὑπόλοιπα 296 εἶναι σλαβικά καὶ τὰ 214 ρουμανικά). Πρόκειται γιὰ ἐκκλησιαστικά χειρόγραφα τοῦ 18 - 19 αἰῶνα, τὸν κατάλογο τῶν ὁποίων δὲν μοῦ ἐπέτρεψε ὁ χρόνος νὰ κάνω.

Ἄλλὰ ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ τὰ 38 δερματόδετα χειρόγραφα, ὑπάρχουν καὶ 405 ἑλληνικά βιβλία σὲ 568 τόμους ! Πρόκειται γιὰ βιβλία κυρίως ἐκκλησιαστικά ἀλλὰ καὶ ἐγκυκλοπαιδικῆς μόρφωσης ὅπως τὰ κείμενα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, τὸ «Σύνταγμα Φιλοσοφίας» τοῦ Κούμα, ἢ «Ἐγκυκλοπαιδεία φιλολογικὴ» τοῦ Πατούσα, λεξικά κ. ἄ. μιᾶς βιβλιοθήκης, ὁ βασικὸς κορμὸς τῆς ὁποίας θὰ πρέπει νὰ σχηματίστηκε, ἀπὸ ἕναν λόγιο κληρικὸ, στὶς ἀρχὲς τοῦ 18ου αἰῶνα, συνεχίζοντας τὴν παράδοση τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν, πού τὴν ἐποχὴ ἐκείνη εἶχαν γνωρίσει ὑψηλὸ ἐπίπεδο στὶς παρίστριες Ἡγεμονίες.

Ἀπὸ ἕναν πρῶτο, πρόχειρο κατάλογο πού ἔκανε στὶς 14 Ἰουνίου 1962 ὁ μοναχὸς Μητροφάν Μπαλτούτσα συγκράτησα καὶ παραθέτω σὲ συνέχεια ὀρισμένους τίτλους τῶν βιβλίων αὐτῶν, ἐκφράζοντας τὴν εὐχὴ ὅπως στὸ μέλλον, ἕνας ἄλλος ἱστορικός, πού θὰ ἔχει περισσότερο χρόνο στὴ διάθεσή του, κάνει ἕναν πλήρη κατάλογο τόσο τῶν χειρογράφων ὅσο καὶ τῶν βιβλίων στὰ ὁποῖα ἀφθονοῦν οἱ χειρόγραφες σημειώσεις κι ἐνθυμήσεις.

Θὰ ἤθελα ὡστόσο, προτοῦ παραθέσω τὸν κατάλογο αὐτό, νὰ σημειώσω πὼς δὲν εἶναι ἡ μοναδικὴ στὴν περιοχὴ αὐτὴ παρουσία τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου, χειρογράφου καὶ ἐντύπου. Ἐπισκεπτόμενος τὰ γύρω μοναστήρια μπόρεσα νὰ διαπιστώσω στὴν ἱστορικὴ μονὴ τοῦ Σέκου (γνωστὴ ἀπὸ τὸ ὀλοκαύτωμα τοῦ Γεωργάκη Ὀλύμπιου) τὴν ὑπαρξὴ κι ἐκεῖ ἑλληνικῶν βιβλίων (Πατριάρχου Γερμανοῦ, «Λειτουργία», Βενετία 1751, Γεωργίου Κωνσταντίνου, «Ψαλτήριον», Βενετία 1759 κ. ἄ.), ἐνδειχθῆναι καὶ αὐτὰ τῆς ἴδιας ἐκεῖ ἑλληνικῆς παρουσίας. Ἄλλὰ καὶ αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ μοναδική. Στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, στὸ Βουκουρέστι, ὅπως καὶ σ' ἄλλες δημόσιες βιβλιοθηκὲς τῆς ρουμανικῆς πρωτεύουσας, ἀλλὰ καὶ σ' ὅλες τὶς μεγάλες πόλεις (Μπρασῶβ, Σιμπίου, Ἀλμπα Ἰούλια κ. ἄ.) τῆς Ρουμανίας συναντᾶς ἑκατοντάδες ἑλληνικά βιβλία⁵

5. Γιὰ τὰ ἑλληνικά βιβλία τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδη-

μίας στὸ Βουκουρέστι βλ. Λουκία Δρούλια, *Παλαιὰ ἐντυπα καὶ χειρό-*

πού ἀσφαλῶς πολλὰ λανθάνουν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ βιβλιογραφία, ὅπως ἐπίσης κι ἐξαιρετικῆς σημασίας ἑλληνικὰ χειρόγραφα, κυρίως τοῦ 18ου αἰώνα.

Πόσο ἐπιτακτικὰ τίθεται σήμερα ἡ κατάρτιση τοῦ λ ά χ ι σ τ ο ν ἑνὸς γενικοῦ συγκεντρωτικοῦ καταλόγου ὄλων τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων καὶ χειρογράφων πού βρίσκονται στὴ Ρουμανία, γιὰ νὰ μὴν ὑπογραμμίσουμε τὴν ἐξαιρετικὴ σημασία πού θὰ εἶχε ἡ δημιουργία στὸ Βουκουρέστι μιᾶς Βιβλιοθήκης πού νὰ συγκεντρώνει τὸν μεγάλο αὐτὸν πνευματικὸ πλοῦτο (ὑπάρχει ἤδη ἀμερικανικὴ καὶ γαλλικὴ βιβλιοθήκη).

Παραθέτω σὲ συνέχεια 140 ἐνδεικτικούς τίτλους τῶν βιβλίων τῆς πολύτιμης αὐτῆς βιβλιοθήκης. Μετὰ τὸν δικό μου αὐξὸντα ἀριθμὸ δίνω, σὲ παρένθεση, τὸν ἀριθμὸ τῆς βιβλιοθήκης. Μετὰ τὰ σύντομα στοιχεῖα τοῦ κάθε βιβλίου σημειώνω, τὴ βιβλιογραφικὴ του παραπομπή. Χρησιμοποιοῦ τίς ἐξῆς συντομογραφίες:

L = Emile Legrand, *Bibliographie Hellenique*.

H = Φ. Ἡλιού, *Προσθήκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία Α'*, Ἀθ. 1973.

Λ-X. Πρ. = Γεωργίου Λαδᾶ καὶ Ἀθανασίου Χατζηδήμου, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία, Συμβολὴ στὸν δέκατο ὄγδοο αἰώνα*, Ἀθ. 1964.

Λ - XI = Γεωργίου Λαδᾶ καὶ Ἀθανασίου Χατζηδήμου *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία τῶν ἐτῶν 1791 - 1795*, Ἀθ. 1970.

Λ-XII = Γεωργίου Λαδᾶ καὶ Ἀθανασίου Χατζηδήμου, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία τῶν ἐτῶν 1796 - 1799*, Ἀθ. 1973.

ΓΜ = Γκίνη - Μέζα, *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800 - 1863*, τ. Α' - Γ'.

Ζαβ. = Γ. Ι. Ζαβίρα, *Νέα Ἑλλάς ἢ Ἑλληνικὸν θέατρον*, Ἀθῆναι 1872.

γραφα στὴ Ρουμανία, περ. «Ο Ἑρανοιστής», ἔτος Γ' (1965), τεῦχος 14 σσ. 79 - 84. Γιὰ τὰ χειρόγραφα τῆς ἴδιας βιβλιοθήκης: Litzica, *Catalogul manuscrisurilor grecesti*, Bucuresti 1909, καὶ N. Camariano, *Catalogul manuscrisurilor grecesti*, vol. II Bucuresti 1940. Γιὰ τὰ ἑλληνικὰ

βιβλία τῆς πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἰασίου βλ. N. Gaidagis, *Catalogul cartilor grecesti*, vol. I (sec. XVI - XVII) - Iasi 1974, Cornelia Papacostea-Danielopolu, *Catalogul Bibliotecii de la Stinca*, περ. «Studii si cercetari de bibliologie» XIII, pp. 155 - 170.

Βιβλία τῆς μοναστηριακῆς βιβλιοθήκης τοῦ Νεάμτς (Ἐπιλογή):

- 1 (1) Ἀνθολογία ἑλληνικὴ ἀπὸ τῶν Γαλλατικῶν κώδικας, τ. 3, Λειψία 1819.
- 2 (2) Δημοσθένους, Ἔργα, τ. 5, Λειψία 1812, 1817, 1818.
- 3 (3) Πλάτωνος, Ἔργα, τ. 8, Λειψία 1819.
- 4 (4) Πολυβίου, Ἱστορικαὶ Μελέται, τ. 4, Λειψία 1816.
- 5 (6) Ἀριστοφάνους, Κωμῳδίαί, τ. 3, Λειψία 1819.
- 6(8/9) Πλουτάρχου, Βίου Παράλληλοι, τ. 9, Λειψία.
- 7 (10) Πausανία, Περιγραφή Ἑλλάδος, τ. 3, Λειψία 1818.
- 8 (14) Εὐριπίδου, Τραγωδίαί, τ. 4, Λειψία 1823.
- 9 (16) Αἰσχύλου, Τραγωδίαί, Λειψία 1819.
- 10 (18) Λυσίου, Λόγοι, Λειψία 1818.
- 11 (26) Ἡσιόδου, Ποιήματα, Λειψία.
- 12 (28) Ὀμήρου, Ἰλιάς, Λειψία 1849.
- 13 (29) Ὀμήρου, Ὀδύσσεια, Λειψία 1848.
- 14 (30) Παλαιὰ Διαθήκη, Λονδῖνον 1827.
Καινὴ Διαθήκη, Λονδῖνον 1824. (ΓΜ. 1429).
- 15 (31) Παλαιὰ Διαθήκη, Λειψία 1757.
- 16 (32) Πολυχρονίου Δημητρίου τοῦ Θρακῶς (μετάφρ.), Ἱερὸν ἀπάνθισμα, Λειψία 1775. (L. 834).
- 17 (33) Βασιλείου Π. π. Εὐθυμίου, Ἱστορία συνοπτικὴ τῆς Ἑλλάδος, Βιέννη 1807. (ΓΜ. 472)
- 18 (35) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Νεῖλος Χρυσορροᾶς, ἦτοι Ὀμιλῖαι, Βενετία 1750. (L. 395)
- 19 (36) Ριχέρου, Μεγάλα συμβεβηκότα ἐκ μικρῶν αἰτιῶν προξενηθέντα, Βιέννη 1819. (ΓΜ. 1172)
- 20 (37) Στ. Κομμητᾶ, Ἐγκυκλοπαιδεία ἑλληνικῶν μαθημάτων, γραμματικῆς, ρητορικῆς καὶ ποιητικῆς, τ. 2, 6, 7, 10, Βιέννη 1814. (ΓΜ. 804)
- 21 (38) Δημ. Γκανῆ, Στοιχεῖα Παιδαγωγίας, Πέστη 1835. (ΓΜ. 2568)
- 22 (39) Μοσχίωνος, Περὶ τῶν γυναικείων παθῶν, Βιέννη 1793.
- 23 (41) Κ. Μ. Κούμα, Σύνταγμα Φιλοσοφίας, τ. 2, 3, 4, Βιέννη 1818 - 1820. (ΓΜ. 1097, 1199, 1280)
- 24 (42) Νεοφ. Δούκα, Ἡ κατ' ἐπιτομὴν Γραμματικὴ Τερψιθέα, Βιέννη 1812. (ΓΜ. 704)
- 25 (43) Ὀμήρου Ἰλιάς, Βιέννη 1817. (ΓΜ. 987)

- 26 (44) Ἀθ. Σταχειρίτου, Ὀγγυία ἢ Ἀρχαιολογία, τ. 4, Βιέννη 1815 - 1818. (ΓΜ. 881, 938, 1013)
- 27 (45) Ἀλεξ. Ρίζου - Ραγκαβῆ, Ἐπιτομή τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας τοῦ Γόλδσμυθ, Ἀθῆναι 1840. (ΓΜ. 3307)
- 28 (46) Ι. Κάμπη, Ἠθικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν παιδῶν Ἀθῆναι 1853. (ΓΜ. 10656)
- 29 (47) Γρηγορίου, Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος Ἐπιστολή, Κωνσταντινούπολις 1839. (ΓΜ. 3183)
- 30 (48) Κυρίλλου ἱερομονάχου, Προσευχητάριον, Ἰάσι 1844. (ΓΜ. 4073)
- 31 (49) Ὠδὴ τοῦ σοφωτάτου Βασιλέως Λέοντος, Ἰάσι 1846. (ΓΜ. 4489)
- 32 (50) Ἀλεξ. Στούρτζα, Μελέται θρησκευτικαί, ἠθικαὶ καὶ ἱστορικαὶ (μετάφρ. ἀπὸ τὰ ρουμανικὰ Κ. Σούτσου), Ἰάσι 1844. (ΓΜ. 4025)
- 33 (51) Κ.Ρ., Συνοπτικὴ περιγραφή τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὑπερφυῶς τελεσθέντων θαυμάτων, Κωνσταντινούπολις 1841. (ΓΜ. 3541)
- 34 (52) Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων λόγος, Βιέννη 1808
- 35 (54) Θεοφυλάκτου, Ἐπιστολαί, 1617
- 36 (55) Κυρίλλου ἐκ Λυσινίτζης, Βιβλίον ὀνομαζόμενον Ἱερὸν Ἐγκόλπιον, Ἰάσι 1843. (ΓΜ. 3754)
- 37 (58) Ζ.Π.Ρ., Ἐπιστολή, Ἀθῆναι 1835. (ΓΜ. 2490)
- 38 (59) Σοφ. Οἰκονόμου, Περὶ Μάρκου τοῦ Κυπρίου... διατριβή, Ἀθῆναι 1843. (ΓΜ. 3873)
- 39 (60) Καρόλου Γολδώνη, Ἡ πατρικὴ ἀγάπη, Βιέννη 1818. (ΓΜ. 1054)
- 40 (61) Ἀνδρέα Μάμουκα, Τὰ κατὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, τ. 10, Ἀθῆναι 1839 - 41. (ΓΜ. 3205, 3397, 3555)
- 41 (62) Γοργίδα Λυσανίου, Ἑλλάς, Μόσχα 1820. (ΓΜ. 1230)
- 42 (63) Α. Μαυροκορδάτου, Διοργανισμὸς τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρίας, Ἀθῆναι 1857. (ΓΜ. 7165)
- 43 (64) Κωνσταντίνου Οἰκονόμου, Λόγος Ἐπιτάφιος... εἰς τὸν Σύλλαν Θεοδώρητον, Ἀθῆναι 1843. (ΓΜ. 3816)

- 44 (66) Ἀκολουθία, Ἱερομάρτυρος Μοδέστου, Ἰάσι 1851. (ΓΜ. 5349)
- 45 (69) Δωροθέου Ἱεροδιάκονος, Λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸν Πατριάρχην Ἀθανάσιον, Σμύρνη 1845. (ΓΜ. 4174)
- 46 (70) Πατριάρχου Κυρίλλου, Σιωνίτης Ὑμνωδός, Ἱερουσαλήμ 1859 (ΓΜ. 8024)
- 47 (71) Κ. Καμμερέρου (Γ. Γενναδίου), Σύνοψις τῆς γενικῆς ἱστορίας, Ἀθῆναι 1839. (ΓΜ. 3201)
- 48 (72) Κ. Ρωσσέτου Μπίμπικα, Ἐγχειρίδιον τῆς παλαιᾶς ἑλληνικῆς ἱστορίας, Ἰάσι 1841. (ΓΜ. 3463)
- 49 (74) Αὐγούστου Λαφονταίνου, Ἀριστομένης καὶ Γοργίας, Μόσχα 1820. (ΓΜ. 1211)
- 50 (75) Ἀλεξ. Στούρτζα, Μελέται θρησκευτικαί, ἠθικαὶ καὶ ἱστορικαί, τ. 3, Ἰάσι 1844. (ΓΜ. 4025)
- 51 (76) Πέτρου Λαμπαδαρίου, Σύντομον δοξαστάριον, Βουκουρέστι 1820. (ΓΜ. 1281)
- 52 (76) Σωφρονίου ἐπισκόπου, Ἀκολουθία τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης, Κωνσταντινούπολις 1811. (ΓΜ. 623)
- 53 (83) Μαξίμου Ἐπισκόπου, Βίοι Ἁγίων ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώττης, Βενετία 1685 (L. 592)
- 54 (84) Σ. Κονδοῦ, Καθολικὴ Ἱστορία, Παρίσιοι 1819. (ΓΜ. 1164)
- 55 (85) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, Αἱ θεῖαι καὶ ἱεραὶ Λειτουργίαι, Βενετία 1777. (L. 870)
- 56 (86) Ἀλεξ. Σούτσου, Ὁ περιπλανώμενος, Ἀθῆναι 1858. (ΓΜ. 7451)
- 57 (88) Ἰννοκεντίου, Ὀδηγός εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, Ὀδησός 1843. (ΓΜ. 3854)
- 58 (90) Ἀρχιμανδρίτου Ἱππολύτου, Ἀπόστολος Βαρνάβας, Λευκωσία Κύπρου 1940
- 59 (94) Τυπικὴ διάταξις, Βενετία 1756. (L. 494)
- 60 (95) Παρθενίου Πελοποννησίου, Προσκηνητάριον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, Βενετία 1765. (L. 628)
- 61(108) Ζαχαρίου Συναΐτου, Κανόν, Γαλάτσι 1861
- 62(112) Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, Ἀδολεσχία Φιλόθεος, Ἱερουσαλήμ 1858. (ΓΜ. 7442)

- 63(113) Κωνσταντίνου Οἰκονόμου, *Τὰ σωζόμενα ἐκκλησιαστικά συγγράμματα*, Ἀθήναι 1862. (ΓΜ. 9430)
- 64(114) *Ψαλμοὶ Δαβίδ*,
- 65(117) Ἰωάννου ἱερέως τοῦ Ἀβραμίου, *Ἱεροδιακονικόν*, Βενετία 1710
- 66(120) *Ἡ Καινὴ Διαθήκη*, Ἀλλη 1710. (L. 66)
- 67(122) Μάνου Ἀποστόλη, *Γνωμικὰ παλαιῶν τινων φιλοσόφων*, Λειψία 1732
- 68(124) *Ἐρολόγιον Μέγα*, Βενετία 1787. (L. 1212)
- 69(128) Ι. Π. Κοκκῶνη, *Μαθήματα φυσικῆς*, Ἀθήναι 1852
- 70(131) *Ἀκολουθία τοῦ Πάσχα*, 1780. (L.983)
- 71(132) Ἱερ. Ἀρσενίου, *Προσκηνητάριον τῶν ἱερῶν τόπων ὅπου ἐδρίσκονται εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ*, Βενετία 1690 Ζαβ. σελ. 132)
- 72(134) *Ὀκτώηχος*, Βενετία 1789. (Λ-XII. 588)
- 73(135) Ἀθανασίου Ἱερομονάχου Βαρούλα τοῦ Κρητός, *Λόγοι ψυχοφελεῖς*, Βενετία 1721. (Λ-X. Πρ. 206)
- 74(136) *Ἐρολόγιον*, Βενετία 1792. (Λ-XI 95)
- 75(145) Καλλινίκου Πατριάρχου, *Διδασκαλία πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ διακόνους*, Βιέννη 1786. (L.1171)
- 76(147) Δανιὴλ μοναχοῦ, *Ἑρμηνεία εἰς τὸ τέταρτον τῆς τοῦ Θεοδώρου Γαζῆ Γραμματικῆς*, Βενετία 1785. (L. 1158)
- 77(154) *Ἀποστόλων πράξεις καὶ ἐπιστολαί*, Βενετία 1798
- 78(165) Κωνσταντίνου Καραϊωάννου, *Γραμματικῆς Θησαυρός*, Βούδα 1796. (Λ-XII 19)
- 79(166) Νικολάου Μαυροκορδάτου, *Θέατρον πολιτικόν*, Λειψία 1776 (L. 858)
- 80(170) Ξενοφῶντος, *Τὰ σωζόμενα*, τ. 5, Λειψία 1804
- 81(182) Μιχαὴλ Χρηστίδου, *Ἐπιστολάριον*, Βουκουρέστιον 1837. (ΓΜ. 2794)
- 82(190) *Ἐρολόγιον Μέγα*, Βενετία 1806. (ΓΜ. 6636)
- 83(192) *Ἐρολόγιον Μέγα*, Βενετία 1800. (ΓΜ. 6594)
- 84(193) *Ἐὐχολόγιον*, Βενετία 1648. (L. 389)
- 85(195) *Ψαλτήριον Δαβίδ*, Λειψία 1761. (L. 573)
- 86(196) *Ἐρολόγιον Μέγα*, Βενετία 1787. (L. 1213)
- 87(199) *Νέον Ἀναστασιματάριον*, Βουκουρέστιον 1820. (ΓΜ. 1258)

- 88(200) Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, *Εἰρημολόγιον*, Κωνσταντινούπολις 1825. (ΓΜ. 1494)
- 89(207) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, *Ἀρχιερατικόν*, Βενετία 1778. (L. 906)
- 90(208) *Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Γερασίμου*, Ἰάσι 1820. (ΓΜ. 1208)
- 91(213) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, *Αἱ θεῖαι λειτουργαίαι*, Βενετία 1785. (L. 1149)
- 92(216) Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη, *Κυριακοδρόμιον*, τ. 2, Ἰάσι 1816. (ΓΜ. 916)
- 93(218) *Εὐχολόγιον τό μέγα*, Βενετία 1755. (Λ-Χ Πρ. 70)
- 94(221) Φραγκίσκου Ἰωάννου Βερτούχ, (μετάφρ. Μ. καὶ Κ. Καπετανάκη) *Εἰκονολογία παιδική*, Βιέννη 1810. (ΓΜ. 582)
- 95(224) Συμεών, *Τὰ ἅπαντα*, Λειψία 1791. (Λ-ΧΙ32, 33)
- 96(231) Ἀλεξάνδρου Καγγελαρίου, *Παρακλητικὴ*, Βενετία 1742. (L. 293)
- 97(232) Ἀλεξάνδρου Καγγελαρίου, *Ἀνθολόγιον τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ*, Βενετία 1742. (L. 287)
- 98(236) Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Συναξαριστῆς τῶν δώδεκα μηνῶν*, Βενετία 1819. (ΓΜ. 1195)
- 99(244) Τοῦ Θείου Βασιλείου, *Τὰ ἅπαντα*, Βασιλεία 1551.
- 100(245) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, *Ἀρχιερατικόν*, Βενετία 1779. (L. 946)
- 101(253) Λαον. Χαλκοκονδύλη, *Ἀπόδειξις ἱστοριῶν Δέκα*, Παρίσι 1650
- 102(255) Ἰω. Πατούσα, *Ἐγκυκλοπαιδεία φιλολογικὴ*, τ. 4, Βενετία 1778. (L. 914)
- 103(262) Φιλίππου Βουτράνου, *Γραμματικὴ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης*, Βιέννη 1812. (ΓΜ. 687)
- 104(264) Ἀναστασίου Μιχαήλ τοῦ ἐκ Φιλιππουπόλεως, *Νύκτα καὶ ἡμέρα Ρωσσίας*, Μόσχα 1796. (Λ-ΧΙΙ 28)
- 105(271) Γόλδσμιθ, *Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος*, τ. 2, Βιέννη 1807. (ΓΜ 452)
- 106(281) *Εἰρημολόγιον* Βενετία 1811. (ΓΜ. 10073)

- 107(282) Δανιήλ Μοναχοῦ, Ἑρμηνεία εἰς τὸ τέταρτον τῆς τοῦ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ Γραμματικῆς, Βενετία 1780. (L. 999)
- 108(284) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Οἱ περὶ ἱεροσύνης λόγοι, Βενετία 1783. (L. 1116)
- 109(286) Ψαλτήριον Δαβίδ, Βενετία 1770
- 110(287) Ψαλτήριον Δαβίδ, Βενετία 1786
- 111(289) Ψαλτήριον Δαβίδ, Βενετία 1739
- 112(301) Πολυχρονίου Δημητρίου τοῦ Θρακῆς, Ἱερὸν ἀπάνθισμα, Λειψία 1775. (L. 834)
- 113(308) Κωνστ. Ασκάρεως, Γραμματική, Βενετία 1785. (L. 1155)
- 114(309) Θεουκυδίδη, Ὁ πελοποννησιακὸς πόλεμος, Λειψία 1826
- 115(317) Λεξικὸν (στὴν παλαιὰ σλαβική, ἑλληνική καὶ λατινική), Μόσχα 1704. (H. 88)
- 116(328) Νέος Θησαυρός, Βενετία 1805. (ΓΜ. 324)
- 117(343) Πατριάρχου Νεκταρίου τοῦ Κρητός, Ἐπιτομή τῆς ἱεροκοσμικῆς ἱστορίας, Βενετία 1770. (L. 721)
- 118(345) Νικολάου Γκούστη, Βίοι ἁγίων ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, 1645
- 119(346) Ὡρολόγιον Μέγα, Βενετία 1773
- 120(348) Θεοδώρου Ἀθανασίου, Περὶ τῶν ἑλληνικῶν σχολῶν ἐν Ρουμανία, Ἀθῆναι 1898.
- 121(354) Εὐχολόγιον τὸ μέγα, Βενετία 1777. (L. 881)
- 122(358) Ἰωάννου Φιλίμονος, Δοκίμιον ἱστορικὸν περὶ τῆς ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τ. 3, Ἀθῆναι 1859 - 1860. (ΓΜ. 7833, 8153)
- 123(369) Νικηφόρου Θεοτόκη, Κυριακοδρομίον, τ. 2, Μόσχα 1796. (Λ-XII 21)
- 124(370) Μηναῖον τοῦ Μαρτίου, Βενετία 1625. (L. 139)
- 125(371) Γεωργίου Κωνσταντίνου, Λεξικὸν τετραγλωσσον — ἑλληνικήν, ἀπλήν ἑλληνικήν, λατινικήν καὶ ἰταλικήν, Βενετία 1757. (L. 503)
- 126(372) Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Κῆπος Χαρίτων, Βενετία 1819. (ΓΜ. 1166)
- 127(373) Εὐχολόγιον τὸ μέγα, Βενετία 1766. (L. 644)
- 128(377) Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ὁμιλία τεσσαράκοντα καὶ μία, Ἱερουσαλήμ 1857. (ΓΜ. 7416)

(378-405) Μηνιαῖα διαφόρων μηνῶν καὶ ἐτῶν τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰ-
ώνα. Τοῦ 18ου εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

- 129(394) *Μηναῖον τοῦ Σεπτεμβρίου*, Βενετία 1771. (Λ-Χ Πρ. 2,
468)
- 130(395) *Μηναῖον τοῦ Ὀκτωβρίου*, Βενετία 1771 (Η σελ. 325)
- 131(396) *Μηναῖον τοῦ Δεκεμβρίου*, Βενετία 1764. (Η. 145)
- 132(397) *Μηναῖον τοῦ Νοεμβρίου*, Βενετία 1769. (Λ-Χ Πρ. 220)
- 133(398) *Μηναῖον τοῦ Δεκεμβρίου*, Βενετία 1755. (L. 469)
- 134(399) *Μηναῖον τοῦ Ἰανουαρίου*, Βενετία 1768. (L. 684)
- 135(400) *Μηναῖον τοῦ Φεβρουαρίου*, Βενετία 1769
- 136(401) *Μηναῖον τοῦ Ἀπριλίου*, Βενετία 1770. (Λ-Χ Πρ. 116)
- 137(402) *Μηναῖον τοῦ Μαΐου*, Βενετία 1762. (L. 578)
- 138(403) *Μηναῖον τοῦ Ἰουνίου*, Βενετία 1770. (L. 728)
- 139(404) *Μηναῖον τοῦ Ἰουλίου*, Βενετία 1762. (Η. σελ. 325)
- 140(405) *Μηναῖον τοῦ Αὐγούστου*, Βενετία 1761. (Η. 136)

Γιάννης Καρᾶς.